

Opuscle editat pels antics deixebles i socios del Casal Marcel·lí Domingo de Tortosa, amb la col·laboració del Consell Municipal. És destinat als escolars de Tortosa i Roquetes.

TORTOSA
A
MARCEL·LÍ DOMINGO
1884 - 1939

AL COMMEMORAR EL CENTENARI
DEL SEU NAIXEMENT

BIOGRAFÍA

DESEMBRE 1984

Domingo i Sanjaú, Marcel·lí (Tarragona 1884 — Tolosa de Lengüadoc 1939) Polític i escriptor. Fill d'un guàrdia civil, residí a Agramunt i, a 18 anys, a Tortosa, on estudià magisteri i exercí de mestre i on començà la seva activació com a periodista polític en defensa del republicanisme federal i de la justícia social. El seu ideari incidí especialment en els treballadors del camp i també a la mateixa Tortosa (fou creat, per exemple, el grup polític femení conegut per "Les Marçol·lineres"). El 1911 passà a formar part del consell general de la Unió Federal Nacionalista Republicana (UFNR), i el 1914 fou elegit diputat a les corts espanyoles. El 1915, amb Francesc Layret, promogué la creació del Bloc Republicà Autonomista (BRA), per conjugar el republicanisme amb les aspiracions de les masses treballadores, organitzades en la CNT, que continuaven seguint, tanmateix, la cosmogonia de l'apostolisme. Dirigí el nou diari del Bloc "La Lucha" (1916-19), des d'on faltà dures campanyes de crítica al govern; la titulada Marruecos, sangria y robo li valgué l'emprisonament. Presidí el directori del nou Partit Republicà Català, format el 1917 com a resultat de la fusió de diverses forces polítiques, entre les quals el BRA i la Joventut Republicana de Lleida, amb la col·laboració de Layret, Gabriel Alomar i Alfred Pereaña. Tingué un paper destacat a l'Assemblea de Parlamentaris, el mateix 1917, i prengué part en els preparatius de la vaga revolucionària de l'agost (tingué gran ressò el seu article *Soldados!*, adreçat a la tropa per tal que s'unís al poble), i, en ésser iniciada la vaga, malgrat la immunitat parlamentària, fou detingut al vaixell "Reina Regente". Participà activament en la campanya a favor de l'autonomia iniciada a Catalunya l'octubre de 1918; pel novembre, encapçalà una proposta de llei que la minoria republicana presentà al congrés de diputats de Madrid a favor d'una autonomia integral; pel desembre, a l'assemblea de la Mancomunitat, proposà, amb el suport dels sectors republicans catalans, que aquesta fos transformada en assemblea constituent per tal de redactar l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Durant la Dictadura participà en diversos intents d'enderrocar el règim i proclamar la República; fou detingut diverses vegades i processat el 1930. Prengué part en el pacte de Sant Sebastià, i després de l'alçament de Jaca, en ésser incrementada la persecució, s'exilià a Portugal i des d'allí passà a França. Tot i que participà en la conferència fundacional de l'Esquerra Republicana de Catalunya (març de 1931) i en el seu directori, s'inclinà pel Partido Radical Socialista Español des d'on continuà defensant l'òptica federal. En ésser proclamada la República Espanyola fou nomenat ministre d'Instrucció pública del govern provisional (abril-desembre de 1931) i programà la construcció d'un gran nombre d'escoles i inicià diverses reformes, entre les quals la coeducació. Més endavant ocupà el ministeri d'agricultura, indústria i comerç; i el 1931 (i també el 1933) fou elegit novament diputat a corts per Tortosa. El 1933 fou un dels fundadors del partit Izquierda Republicana, que a Catalunya rebé el nom

de Partit Català d'Esquerra; del juny al setembre fou ministre d'agricultura i dedicà els esforços al programa de reforma agrària. El febrer de 1936, en guanyar les eleccions el Front Popular, resultà elegit, una altra vegada, diputat per Tortosa i s'incorporà al govern, on es feu càrrec del ministeri d'Instrucció pública del primer gabinet. Presidí el partit d'Izquierda Republicana. A l'acabament de la guerra anà a l'exili.

l'aviat (2 de març de 1939) moria a Tolosa. Marcel·lí Domingo tingué una ploma agil i incisiva com a periodista: col·laborà principalment a "La Publicidad", que dirigí un cert temps; "La Barricada", "L'Opinió", "El Poble Català", "El Diavo", "El Pueblo" de Tortosa, "La Lucha", "El Mercantil Valenciano", "El Liberal", "El Imparcial", "España Nueva" de Madrid i alguns periòdics americans. Entre els llibres polítics que publicà es destaquen *Temas, El burgo podrido* (1924), *En esta hora única. Viajando por América. La isla encadenada* (1928), *En la calle y en la cárcel* (1927), *On va Catalunya?* (1927), *Libertad y autoridad* (1928), *¿Qué es España?*, *La política. Una dictadura en la Europa del siglo XX* (1929), *A dónde va España?* (1930), *¿Qué espera el Rey?* (1930), *La escuela en la República* (1932), *La experiencia del poder* (1934), *La Revolución de Octubre* (1935). És autor també d'unes quantes obres teatrals (*Vidas rectas. El pan de cada día. Los principios caídos. Juan Sin Tierra i Encadenados*).

(Joaquim Ferrer)
(De la Gran Enciclopèdia Catalana)